

Araştırma Makalesi / Research Article**Finansal Risk Toleransında Demografik Farklılıklar****Demographic Differences in Financial Risk Tolerance*Yusuf Bahadır Kavas¹
Batuhan Medetoğlu² **MAKALE BİLGİSİ****Başvuru:** 21.07.2023
Revizyon: 11.10.2023
Kabul: 30.10.2023
Yayın: 31.10.2023**Anahtar Kelimeler***Finansal Risk
Yatırım Riski
Demografik Özellikler
t Testi***Jel Kodları***C83, G11, G32***ÖZ**

Markowitz (1952) tarafından literatüre kazandırılan “Portföy Seçimi” makalesi ile beklenen getiri ve risk kavramları yatırım tercihlerini etkilemede önemli rol oynayan faktörler olarak belirtilmiştir. Bireylerin üstlenmiş oldukları risk, tercih edilen finansal varlıkları etkilemektedir. Finansal risk, beklenen getirinin gerçekleşmeme ihtimali olarak tanımlanmakta ve çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bu çalışmada, yatırım ve beklenti riskinin demografik faktörlere göre farklılıklarının tespiti ile çeşitli analizler gerçekleştirilmiştir. Ele alınan değişkenler, cinsiyet, medeni hal, çocuk sayısı, yaş, gelir durumu ve meslektir. Türkiye’de üniversitelerin iç paydaşlarına yönelik gerçekleştirilen çalışmada 10 soru sorulmuş ve 704 yanıt alınmıştır. Alınan yanıtlar, t testi ve ANOVA ile analiz edilerek nicel bulgular elde edilmiştir. Çalışma sonucunda değişkenlerin, yatırım ve beklenti riskine göre farklılıkları gösterilerek değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bekar bireyler evlilerden; çocuğu olmayanların çocuğu olanlardan; gençler orta yaşlı bireylerden; öğrenciler hem akademik hem de idari personellerden daha yüksek düzeyde yatırım riski ve beklenti riski almışlardır. Kadın ve erkek açısından yatırım riskinde anlamlı farklılık olmamasına karşın, beklenti riskinde kadınlar erkeklerden daha fazla risk almaktadır. Gelir arttıkça yatırım riski açısından katılımcılar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulgulanmıştır. Bu durumun aksine beklenti riski açısından geliri olmayanların daha fazla risk aldıkları, gelir düzeyi arttıkça beklenti riskinin azaldığı belirlenmiştir.

MANUSCRIPT INFO**Submitted:** 21.07.2023
Revised: 11.10.2023
Accepted: 30.10.2023
Published: 31.10.2023**Keywords***Financial Risk
Investment Risk
Demographic Characteristics
t-Test***Jel Codes***C83, G11, G32***ABSTRACT**

In the article “Portfolio Selection”, which was brought to the literature by Markowitz (1952), the concepts of expected return and risk are stated as factors that play an important role in influencing investment preferences. In this study, various analyzes were carried out by determining the differences of investment and expectation risk according to demographic factors. The variables considered are gender, marital status, number of children, age, income status and occupation. In the study conducted for the internal stakeholders of universities in Turkey, 10 questions were asked, and 704 responses were received. As a result of the study, evaluations were made by showing the differences of the variables according to the investment and expectation risk. Single individuals have higher levels of investment risk and expectation risk than married individuals, those without children than those with children, young people than middle-aged individuals, and students than both academic and administrative staff. Although there is no significant difference between men and women in terms of investment risk, women take more risks than men do in terms of expectation risk. It was found that there was no significant difference between the participants in terms of investment risk as income increased.

Önerilen Atf*Suggested Citation*Kavas, Y. B., & Medetoğlu, B. (2023). Finansal risk toleransında demografik farklılıklar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(4), 427-441.

* Bu çalışma için Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu Etik Kurulu’ndan 124885 sayılı ve 06.04.2023 tarihli etik kurul izni alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, Merzifon Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, yusuf.kavas@amasya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4838-7318>

² Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, bmedetoglu@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8400-1232>

EXTENDED SUMMARY

Introduction and Research Purpose

Financial risk tolerance (FRT) is the maximum level of risk that an individual can generally accept when making financial decisions. Risk is defined as the occurrence of undesirable events. In financial terms, risk is the probability that an expected return will not be realized. The concept of risk differs from the concept of uncertainty in that it is measurable, expresses probability, and is among the essential factors for decision-makers. In particular, determining FRT is very important for service providers such as investment advisory firms, banks, and individual investors. When investment advisory firms fail to assess their clients' FRT accurately, they are unable to meet their clients' expectations fully, and customer losses are encountered. FRT is not static but continuous, as it can be influenced by all the experiences and changes individuals acquire during their lifetime. Therefore, different FRT of the same individual can be detected in different periods. The fact that FRT is affected by other factors has led researchers to use different methods to determine the FRT of individuals. Different ways are used to assess individuals' FRT by examining choices in actual experiments, observing investment behavior, and generating scores from surveys. However, experimental studies, among these methods, are not considered useful because of problems such as high costs and equipment. For this reason, surveys are conducted by referring to the perceptions and attitudes of individuals, and the FRTs of individuals are determined.

Methodology

In the existing literature, the study by Grable and Lytton (1999) is one of the leading questionnaires for measuring individuals' FRT. However, because the questionnaire was prepared about a quarter of a century ago and does not address today's conditions in terms of its content, it is thought that a new scale should be developed. In this context, we aimed to measure the financial risks of individuals according to different demographic factors using current and event-based questions. In this way, it is possible to determine the level of FRT taken by individuals during different events. In this study, two risk types, namely, investment risk and expectation risk, were created and asked to the participants online. The risk types consisted of five questions each. Ten questions were used to determine whether there was a significant difference in the financial risk tolerance of individuals according to their gender, marital status, number of children, age, income, and occupation. As a result of the analysis, the Cronbach's alpha value indicating the reliability measure was 0.6. The skewness value of investment risk is 0.314, kurtosis value is 0.138, skewness value of expectation risk is 0.326, and the kurtosis value is 0.089. In this respect, the study's data have a normal distribution, and the degree of reliability is sufficient. When the survey results were analyzed, 704 responses were received, and the distribution according to demographic factors is shown in the study. There was also a balanced distribution in terms of gender and marital status. A t-test and ANOVA were performed to determine the differences between demographic variable.

Findings

As a result of the study, it was concluded that all hypotheses except H₁ and H₉ were accepted. Regarding investment risk, there was no significant difference between gender and marital status, but there was a significant difference between all variables except for these two factors. The results show that the criteria used in the study impact risk tolerance and a discriminative feature in decision-making. Another study finding is that the demographic groups have higher risk levels. Single individuals had higher levels of investment and expectation risks than married individuals. One of the important reasons for this may be that singles feel less responsible than married individuals. In other words, even if they experience losses, single individuals may try to take more risks because they do not have other dependents. Although there is no significant difference between men and women regarding investment risk, women take more risks than men in expectation risk. This may be because women have different future expectations compared to men. However, similar results were found for both sexes in terms of investment risk. It was determined that those who do not have children are willing to take more risks in terms of both investment and expectation risk compared to those with children. It is believed that the instinct to take responsibility may be effective in this situation. Young people are more willing to take risks in both types than middle-aged individuals. As individuals age, their expectations and investment risks decrease. The fact that young people are at the beginning of their lives at this point and have limited guaranteed wages to sustain their lives may lead them to take more risks. There was no significant difference between participants regarding investment risk as income increased. In contrast, in terms of expectation risk, it has been determined that those with no income take more risk, and the expectation risk decreases as the income level increases. An increase in income encourages individuals to make more secure and conservative decisions. It has been determined that students and academics are willing to take more investment risks than administrative staff. In addition, in terms of expectation risk, students were willing to take more risks than both academic and administrative staff. It is believed that the age factor is effective in this.

Conclusion and Discussion

This study, in which the effect of demographic factors on risk perception was revealed, identified and reported significant interpersonal differences. The results obtained from this study are similar to those of other studies in the literature that suggest a significant difference between demographic variables and financial risk levels (Anbar and Melek, 2010; Bayar et al., 2020; Fisher and Yao, 2017; Grable, 2000; Kraten, 2016; Lamotte and Droit-Volet, 2017; Riemer et al., 2021; Ryack, 2011; Wong and Carducci, 2013). In particular, it can be suggested that investment advisory firms should focus on demographic variables when determining the financial risk levels of their clients. Thus, these companies will be able to determine their clients' expectations and investment risks more accurately. Thus, unexpected losses experienced by customers can be prevented. In future studies, it is suggested that the current questions be applied to different groups and compared with the findings of this study.

Giriş

Finansal risk toleransı (FRT) bir bireyin genellikle finansal karar verirken kabul edilebileceği maksimum risk düzeyini göstermektedir (Sulaiman, 2012). Kelime anlamı olarak risk, istenmeyen olayların gerçekleşmesi şeklinde ifade edilebilir. Finansal anlamda risk ise beklenen getirinin gerçekleşmeme ihtimalidir. Risk kavramı, ölçülebilir olması ve ihtimal ifade etmesi yönüyle belirsizlik kavramından farklılaşmakta ve karar vericiler için önemli faktörler arasında yer almaktadır. Özellikle yatırım danışmanlık şirketleri ya da bankalar gibi hizmet sağlayıcılar ve bireysel yatırımcılar için FRT'nın tespit edilmesi oldukça önemlidir. Yatırım danışmanlık şirketleri müşterilerinin FRT'larını doğru tespit edemediklerinde müşterilerinin beklentilerini tam olarak karşılayamamakta ve müşteri kayıpları ile karşılaşmaktadır. Benzer şekilde bireylerin FRT'nın doğru bir şekilde değerlendirilememesi, yetersiz yatırım kararlarına yol açabilmektedir. Örneğin, bir finansal danışman, bireyin FRT'nı olduğundan fazla tahmin ederek çok agresif görünen bir portföy seçebilir. Kişinin FRT'ı ile tutarsız bir portföyün seçilmiş olması, yatırımcının finansal stresini artırarak yatırımcının hayal kırıklığına uğramasına neden olabilir. Bir kişinin FRT'ı o kişinin finansal karar verme sürecini etkileyebileceği için (Dickason ve Ferreira, 2018) doğru analiz edilmemiş bir FRT düzeyi yatırımcının finansal davranışlarına yansiyabilir (Kannadhasan, 2015). Bireysel ya da kurumsal yatırımcıların her ikisi için de benzer durumlar geçerlidir. Bireylerin FRT'larını etkileyen faktörler oldukça çeşitlidir. Genetik faktörlerin (Cesarini vd., 2008, 2009, 2010; Kuhnen ve Chiao, 2009), şeker seviyesinin (Aarøe ve Petersen, 2013; Orquin ve Kurzban, 2016; X.-T. Wang ve Dvorak, 2010), hormonların (Caldú ve Dreher, 2009; Coates vd., 2010; Erkan ve Kavas, 2022; Ranabir ve Reetu, 2011; Rivera ve Gouveia, 2021), demografik faktörlerin (Dinç Aydemir ve Aren, 2017; Finke ve Huston, 2003; Hallahan vd., 2004; Zetterdahl ve Hellström, 2015), yeme alışkanlıklarının (Kavas, 2022; Kavas vd., 2022), beyin aktivitelerinin (Kuhnen ve Knutson, 2005; Venkatraman vd., 2011), uyku sürelerinin (Chaumet vd., 2009; Harrison ve Horne, 2000; Nofsinger ve Shank, 2019; Venkatraman vd., 2007), finansal okuryazarlığın (Bajo vd., 2015; Dinç Aydemir ve Aren, 2017; Hendrawaty vd., 2020; Kavas ve Erkan, 2022; Li vd., 2020; Mudzingiri vd., 2018; Xue vd., 2019) gibi daha birçok faktörden bireylerin FRT'ı etkilenebilmektedir.

FRT'nın farklı unsurlardan etkileniyor olması bireylerin FRT'nın tespit edilmesinde araştırmacıları farklı yöntemlere yöneltmektedir. Bireylerin FRT'nı değerlendirmek için fiili deneylerdeki seçimleri incelemek, yatırım davranışını gözlemlemek ve anketlerden puanlar oluşturulmak suretiyle farklı yöntemler kullanılmaktadır (Faff vd., 2008). Bu yöntemlerin başında fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme (fMRI) sistemleri gelmektedir. Bireylerin beyin dalgalarına bakılarak FRT'ı tespit edilebilir. Benzer şekilde bireylerin testosteron, kortizol hormonlarına veya şeker seviyelerine bakılarak da FRT'nı tespit edebilmek de mümkündür. Araştırmacılar bireylere risk içeren çeşitli görevler vererek bilgisayar ortamında oyun oynattırmakta ve buradan elde edilen verilerden hareketle bireylerin FRT'ı tespit edilebilmektedir (Gendle vd., 2015; Lejuez vd., 2002; Tchanturia vd., 2007; van den Bos vd., 2013). Ancak bu yöntemler deneysel ortamlar gerektirmesi dolayısıyla yüksek maliyet ve ekipman gibi sorunlar nedeniyle kullanışlı olarak görülmektedir. Bu nedenle bireylerin algı ve tutumlarına başvurularak anket çalışmaları gerçekleştirilmekte ve bireylerin FRT'ları tespit edilmeye çalışılmaktadır.

FRT'ı durağan değil, bireylerin yaşam süresince elde ettiği tüm tecrübelerden ve değişikliklerden etkilenebileceği için sürekli ve farklı zaman dilimlerinde aynı kişiye ait farklı FRT'ı tespit edilebilmektedir. FRT'ı bahsi geçen yöntemlerden hangisiyle ölçülürse ölçülsün bireylerin genel FRT'ı tespit edilememektedir. Deneysel ve gözleme dayalı çalışmaların yanında anket ile bireylerin FRT'ları daha kolayca tespit edilebilir. Ancak anketlerin bireylere yalnızca tek bir kez uygulanıyor olması ve anketlere cevap verilirken bireylerin içinde bulunduğu anlık ruhsal durumlar göz ardı edilebilmektedir. Buna mukabil bireylerin FRT'larını tespit etmek için hazırlanan anketler gelecekte aynı kişiye tekrar uygulandığında farklı sonuçlar verebilmektedir. Ancak diğer yöntemlerin uygulama sorunları nedeniyle anket ile veri toplanarak bireylerin FRT'larının tespit edilmesi oldukça faydalıdır ve bu alanda çalışan akademisyenlere, sektördeki firmalara önemli bilgiler üretebilmektedir (Pompian, 2011). Bu kapsamda bireylere uygulanacak anket sorularının doğrudan finansal riski içeren sorulardan oluşmaması önemlidir. Çünkü bireylerin olaylar karşısındaki gerçek davranışları ile anketteki sorulara verdikleri cevaplar arasında farklılık oluşabilmektedir. Bu nedenle bireylerin FRT'nı ölçen anket sorularının olay kurgusu içerisinde gerçekleşiyor olmasına dikkat edilmelidir. Mevcut literatürde bireylerin FRT'nı ölçen anketlerin başında Grable ve Lytton (1999)'un yaptığı çalışma gelmektedir. Ancak anketin yaklaşık çeyrek asır önce hazırlanmış olması ve içeriği itibarıyla günümüz koşullarına hitap etmemesi nedeniyle yeni bir ölçek geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı güncel ve olay örgüsü içeren sorular ile bireylerin FRT'larını tespit etmektir. Bu sayede farklı olaylar esnasında bireylerin hangi düzeyde FRT'ı aldığı belirlenebilecektir. Bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takiben ikinci bölümde, FRT kavramsal çerçevesi ile konuyla alakalı literatüre yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise veri, analiz ve bulgular başlığı altında gerçekleştirilen analize ait tanımlayıcı bilgiler ile analiz sonuçları gösterilmiştir. Sonuç bölümünde ise analizden elde edilen bulgular hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

1. Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

Bireylerin demografik faktörlerine vurgu yapan FRT'ı araştırmaları sınırlı olmasa da FRT'larının öznel olduğu ve FRT'ındaki en önemli belirleyicisinin bireyin içinde bulunduğu demografik yapı olduğu ifade edilmektedir (Dickason ve Ferreira, 2018; Slovic, 1999). Literatürde hangi demografik değişkenlerin FRT'ı ile ilişkili olduğunu belirlemeye amaçlayan birçok çalışma mevcut olmasına karşın bu hususta ihtilafli durumlar bulunmaktadır (Charness ve Gneezy, 2012; Dohmen vd., 2011; Finke ve Huston, 2003; Gilliam vd., 2010; J. E. Grable ve Lytton, 1999; Montford ve Goldsmith, 2016; Ryack, 2011). Söz konusu çalışmalarda demografik değişkenlerin FRT'larına ilişkin tam bir konsensus sağlanamamıştır. Bazı çalışmalarda demografik değişkenlerin FRT'ları anlamlı farklılık oluştururken bazılarında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Bu çalışmaların genelinde bireylerin cinsiyet, eğitim durumu, yaş, medeni durum ve gelir seviyesi ile FRT'ı arasındaki ilişki üzerine durulmuştur. Demografik değişkenler ile FRT'ı ilişkisi ilk kez 1993 yılında yapılan Irwin Jr, (1993) çalışması ile ortaya konulmuştur. Bu çalışmada gençlerin, lisans ve üzeri mezun olanların, sürekli bir işte çalışanların, finansal bilgisi yüksek olanların, finansal memnuniyet düzeyi yüksek olanların,

erkeklerin, gelir seviyesi yüksek olanların, bekarların, A tipi kişilik özelliklerine sahip olanların, işletme sahiplerinin, mutlu olanların daha çok FRT'ı almaya istekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demografik değişkenlerden özellikle cinsiyetin FRT'ı üzerinde önemli bir belirleyicisi olduğu ve erkeklerin kadınlardan daha fazla FRT'na sahip olduğu belirlenmiş olsa da (Anbar ve Melek, 2010; J. E. Grable, 2000; Wong ve Carducci, 2013) cinsiyet ile FRT'ı arasındaki ilişkiye bireylerin ekonomik özelliklerinden, diğer demografik özelliklerinden ve beklentilerinin aracılık ettiğini öne süren çalışma da mevcuttur (Fisher ve Yao, 2017). Bu sonuçlardan hareketle erkeklerin potansiyel bir fırsat olarak gördükleri finansal durumları kadınlardan daha iyi analiz edebildikleri yorumu yapılabilmektedir. Yüksek risk daha fazla getiri ihtimali anlamına geldiği için erkekler bu konuda daha cüretkâr davrandıkları görülmektedir. Bu durumun ana sebebinin genelde kadınların finansal okuryazarlığının erkeklerden daha düşük olmasından ya da kadınların birikimlerinin erkeklerden fazla olması sebebiyle kadınların birikimlerine güvenmelerinden dolayı gerçekleştiği düşünülmektedir. Ayrıca toplumların erkeklere biçtiği sosyolojik roller ile bireysel cinsiyet psikolojileri de FRT'ında demografik farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır (Chen ve Volpe, 2002; Durmuşkaya ve Kavas, 2018; Kavas ve Erkan, 2022; Montford ve Goldsmith, 2016).

Ailenin toplumun en küçük birimi olması ve ebeveynlerdeki davranışlarının ve eğitim seviyelerinin çocukların davranışları üzerinde etkili olması nedeniyle (Purnamasari, 2014) evli, bekar kişilerin FRT'larının nasıl gerçekleştiğinin tespiti oldukça önemlidir. Önceki araştırma sonuçları evli ve bekar bireylerin FRT'ları konusunda tutarlı sonuçlar vermemektedir. Diğer bir ifadeyle bu konuda ihtilafli sonuçlar bulunmuştur (Cohn vd., 1975; J. Grable vd., 2006; J. E. Grable, 2000; Guiso vd., 1996; Gutter vd., 1999; Hallahan vd., 2004; Hartog vd., 2002; Hinz vd., 1996; Jianakoplos ve Bernasek, 1998; Raheja ve Dhiman, 2017; Sulaiman, 2012). Evlilik bireylerin daha uzun yaşam sürmelerini sağlayan önemli bir faktördür (Jia ve Lubetkin, 2020). Rasyonel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde evli kişiler daha uzun yaşamalarını finanse etmek için birikimlerini artırmaya ihtiyaç duyacaklardır. Birikimlerini artırmayı hedefleyen çiftlerin daha yüksek FRT'ına sahip olması gerekir. Bunun yanında kadınların da ailede çalışıyor olması ailelerin gelir seviyelerinde artışa neden olacaktır. Evli çiftler bu sebeple eşlerinden gelecek gelire de güvenerek daha yüksek FRT'ı gösterebilir. Başka bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde günlük yaşantılarında evli çiftlerin bekarlara kıyasla daha fazla sorumluluk üstlenmiş olmaları, evli çiftlerin üzerlerinde baskı oluşturabilecektir. Bu nedenle evli kişiler bekarlara kıyasla FRT'ı konusunda daha ihtiyatlı davranabilecektir (Kraten, 2016).

Gelir seviyesinin FRT'nın önemli belirleyicilerinden birisi olduğu belirtilmektedir (Bayar vd., 2020). Gelir seviyesi yüksek olan bireylerin emeklilik dönemleri için kaygı duymayacakları belirtilmektedir. Aynı zamanda daha yüksek refah ve gelir düzeyine sahip bireylerin, daha riskli yatırımlardan kaynaklanabilecek olası kayıpları karşılama konusunda yeterli kaynağa sahip olmaları FRT'ı ile gelir seviyesi arasında bir ilişki olmasında etkili olabileceği ileri sürülmektedir (Ryack, 2011). Gelecek kaygısı yaşamayan ve olası kayıpları karşılayabilecek birikimi olan bireylerin FRT'ı açısından daha rahat davranacakları düşünülmektedir. Bu açıdan değerlendirilerek geliştirilen hipotezler test edilen çalışmalarda FRT'ı ile gelir seviyesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur (Bayar vd., 2020; Bernheim vd., 2001; Chang vd., 2004; Gibson vd., 2013; Purnamasari, 2014). Gelir seviyesi ile FRT'ı arasında anlamlı ilişki olmadığını savunan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu hususta bireylerin her ne kadar gelirleri yüksek olsa da bakmakla yükümlü oldukları kişilerin var olması bireyi düşük FRT'ına teşvik edebileceği savunulmaktadır (Kannadhasan, 2015).

Genç bireylerin yaşlılara kıyasla zaman algıları daha farklı olabilmektedir (Lamotte ve Droit-Volet, 2017; Riemer vd., 2021). Aynı zamanda yaş ile bireylerin stresle başa çıkma oranları değişmektedir (Hamarat vd., 2001). Zaman algısı ve stresle başa çıkması farklı olan grupların FRT'larında farklılık göstermesi beklenir. Nitekim yaş ile FRT'ı arasında anlamlı ilişki olduğunu savunan çalışmalar çoğunluktadır (Baker ve Haslem, 1974; Gibson vd., 2013; J. E. Grable, 2000; McInish, 1982; Rolison vd., 2013; Sweet, 2013; H. Wang ve Hanna, 1997). Yaş faktörünün FRT'nın önemli belirleyicisi olmadığını tespit eden çalışmalar da bulunmakta olmasına rağmen (Anbar ve Melek, 2010) bu çalışmalar literatürde oldukça azdır. Karşıt görüşe göre yaşlı bireylerin geçmiş tecrübe ve bilişsel öğrenmelerinin sonucu olarak bu kişilerin kendilerine daha çok güvenecekleri ve daha yüksek FRT'ı gösterebilecekleri savunulmaktadır (Shao ve Lee, 2014).

2. Veri Analizi ve Bulgular

Finansal risk, beklenen getirinin gerçekleşmeme olasılığı anlamına gelmekte olup portföylerde yaşanacak kayıp olasılıklarını ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı, bireylerin farklı demografik faktörlerine göre finansal risklerinin ölçülmesini sağlayabilmektir. Çalışmada, yatırım riski ve beklenti riski olmak üzere iki risk türü oluşturulmuştur. Risk türleri, 5'er sorundan oluşmaktadır. Toplam 10 soru ile bireylerin cinsiyetlerine, medeni hallerine, çocuk sayılarına, yaşlarına, gelir durumlarına ve mesleklerine göre finansal risk toleranslarında anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti yapılmıştır. Çalışma kapsamında oluşturulan ve katılımcılara sorulan sorular EK 1'de yer almaktadır.

Yatırım riski ve beklenti riski sorularına verilen cevaplar sonucu, katılımcıların risk düzeyi farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Yatırım riski en yüksek puanlama soru sırasıyla 5-4-5-4-4 şeklinde olup en düşük 5, en yüksek ise 22 puan alınabilmektedir. Beklenti riski en yüksek puanlama soru sırasıyla 5-4-4-3-5 şeklinde olup en düşük 5, en yüksek ise 21 puan alınabilmektedir.

Çalışmada yer alan sorular için, 06.04.2023 tarihli ve 124885 sayılı karar ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. İlgili sorular, Google Forms üzerinden kişilere yöneltilmiştir. Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören öğrenciler, ders veren akademisyenler ve üniversitelerdeki diğer personellere anket linki toplu olarak gönderilmiştir. Anket için gelen cevaplardan farklı kriterlere göre sorulara 740 cevap alınmış, uç değer analizi sonucu bu cevapların 704 tanesi geçerli kabul edilmiştir. Alınan cevaplar, SPSS 26 programı üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada yöntem olarak t testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Analiz aşamasında cinsiyet ve medeni hal değişkenleri iki kategoriden oluşmaktadır. Diğer değişkenler ise ikiden fazla kategoriye sahiptir. Bu kapsamda değişkenler arasında yatırım ve beklenti riski açısından anlamlı bir fark olup olmadığı amaçlandığından t testi ve ANOVA kullanılmıştır. İki kategorili değişkenlerin yatırım ve beklenti riski açısından fark tespiti t testi ile gerçekleştirilmiştir. İki den fazla kategoriye sahip değişkenler arasındaki anlamlı fark tespiti ise ANOVA ile test edilmiştir (Gürbüz & Şahin, 2014).

Katılımcılara sorulan soruların cevaplarına, güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Çalışmada katılımcılara 10 soru sorulmuş ve bu 10 soruya alınan cevaplar ile Cronbach's Alfa değeri tespit edilmiştir. Analiz sonucunda, güvenilirlik ölçüsünü gösteren Cronbach's Alfa değerinin 0,6 olduğu tespit edilmiştir. Bulunan sonuç literatür ile karşılaştırılmış ve Nakip (2006)'e göre bu değer 0,6 ile 0,8 arasında olduğunun güvenilir olduğu gerekçe olarak kullanılarak çalışmaya devam edilmiştir. Veriler normallik açısından çeşitli testlere tabi tutularak çarpıklık ve basıklık katsayılarının tespiti sağlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre yatırım riski çarpıklık değerinin 0.314 ve basıklık değerinin 0.138 olduğu ile beklenti riskinin çarpıklığının 0.326 ve basıklığının da 0.089 olduğu tespit edilmiştir. Gürbüz ve Şahin (2014)'e göre bu katsayılarının -1,5 ile +1,5 arasında olduğu normal dağılımı gösterdiğinden; verilerin normal dağılıma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

T testi ve ANOVA uygulanmadan önce, hipotezler oluşturulmuştur. Farklı değişkenler kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, bireylerin sahip olduğu özellikler arasındaki farklılıkların tespiti hipotezlerin sınanması ile gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan hipotezler aşağıda mevcuttur.

H₁= Kadınlar ve erkekler arasında yatırım riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₂= Kadınlar ve erkekler arasında beklenti riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₃= Medeni durumlara göre yatırım riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₄= Medeni durumlara göre beklenti riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₅= Çocuk sayısına göre yatırım riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₆= Çocuk sayısına göre beklenti riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₇= Yaş grupları arasında yatırım riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₈= Yaş grupları arasında beklenti riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₉= Gelir durumuna göre yatırım riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₁₀ = Gelir durumuna göre beklenti riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₁₁= Meslek grupları arasında yatırım riski açısından anlamlı farklılık vardır.

H₁₂= Meslek grupları arasında beklenti riski açısından anlamlı farklılık vardır.

Çalışma kapsamında bireylerin finansal risk algıları arasındaki ilişkinin tespiti amacıyla 704 yanıt alınmıştır. Kişiler tarafından verilen yanıtlara ait değişken, frekans ve yüzde bilgileri, Tablo 1'de mevcuttur.

Tablo 1. Frekans Tablosu

Değişken Türü	Değişkenler	Frekans	(%)
Cinsiyet	Kadın	330	46,90
	Erkek	374	53,10
Medeni Hal	Bekar	360	51,10
	Evli	344	48,90
Çocuk Sayısı	Çocuğum yok	383	54,40
	1 çocuk	114	16,20
	2 çocuk	158	22,40
	3 çocuk ve üzeri	49	7,00
Yaş	18-27 yaş	239	33,90
	28-37 yaş	169	24,00
	38-47 yaş	175	24,90
	48 yaş ve üzeri	121	17,20
Gelir Durumu	Gelirim yok	143	20,30
	1-9.000 TL	69	9,80
	9.001-18.000 TL	183	26,00
	18.001-27.000 TL	211	30,00
	27.000 TL ve üzeri	98	13,90

Meslek	Öğrenci	264	37,50
	Akademik Personel	234	33,20
	İdari Personel	206	29,30

Tablo 1 incelendiğinde, çalışmaya katılım sağlayan kişilerin yaklaşık %47'sinin kadın, %53'ünün ise erkek olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından dengeli bir katılım olduğu fakat erkeklerin oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Medeni durumlara bakıldığında ise yaklaşık %49 evli ve %51 bekar kişilerin katılım sağladığı görülmektedir. Katılım sağlayan kişilerin %50'sinden fazlasının ise çocuğu bulunmamaktadır. Çocuk sayısı, risk toleransı açısından önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Çalışmaya katılım sağlayan kişilerin yaklaşık %34'ü 18-27 yaş arası kişiler olup 48 yaş ve üzeri katılım sağlayan kişilerin oranı ise yaklaşık olarak %18'dir. Gelir durumu incelendiğinde ise en yüksek katılım sağlayan grubun 18.001-27.000 TL aralığında yer alan kişiler olduğu görülmektedir. Meslek dağılımlarında ise ağırlıklı grup yaklaşık %38 ile öğrencilerdir.

Cinsiyet ve medeni hal için gerçekleştirilen t testi sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Cinsiyet ve Medeni Hal T-Testi Tablosu

	Değişkenler	N	Ortalama	S.S.	S.D.	t	p
Yatırım Riski	Kadın	330	10.5182	2.93309	700.329	-0.700	0.484
	Erkek	374	10.6791	3.16630			
	Bekar	360	10.8917	2.93892	692.682	2.562	0.011
	Evli	344	10.3023	3.15423			
	Değişkenler	N	Ortalama	S.S.	S.D.	t	p
Beklenti Riski	Kadın	330	10.7788	2.84816	685.006	4.167	0.000
	Erkek	374	9.8957	2.75785			
	Bekar	360	10.8111	2.81617	701.567	4.884	0.000
	Evli	344	9.7849	2.75854			

Tablo 2'de, yatırım ve beklenti riskine göre cinsiyet ve medeni hal değişkenlerinde anlamlı bir fark olup olmadığının tespitine yönelik analiz sonucu yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, yatırım riskine göre cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p > 0,05$) tespit edilmemiştir. Yatırım riskine göre medeni durum değişkeninde ($t_{692.682} = 2.562$, $p < 0,05$), beklenti riskine göre cinsiyet ($t_{685.006} = 4.167$, $p < 0,05$) ve beklenti riskine göre medeni durum ($t_{701.567} = 4.884$, $p < 0,05$) değişkenlerinde anlamlı fark olduğu bulgusu elde edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde ise yatırım riskine göre bekar bireylerin (Ort.=10.8917; SS=2.93892), evli bireylerden (Ort.=10.3023; SS= 3.15423) daha fazla risk alma eğiliminde olduğu görülmektedir. Beklenti riskine göre ise kadınların (Ort.=10.7788; SS= 2.84816) ve bekar bireylerin (Ort.=10.8111; SS= 2.81617) daha fazla risk alma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre H_1 hipotezi reddedilmiş ve H_2 , H_3 , H_4 hipotezleri de kabul edilmiştir. Çocuk sayısı değişkeni yatırım ve beklenti riski ANOVA sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Çocuk Sayısı Değişkeni ANOVA Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Çocuk Sayısı	Ortalama Farklılık	Sig.
Yatırım Riski	Çocuğum yok	10.8825	2.96565	1 çocuk	0.43514	0.539
				2 çocuk	0.78757*	0.032
				3 çocuk ve üzeri	0.45394	0.760
	1 çocuk	10.4474	3.00175	2 çocuk	0.35243	0.783
				3 çocuk ve üzeri	0.01880	1.000
	2 çocuk	10.0949	3.40061	3 çocuk ve üzeri	-0.33363	0.909
	3 çocuk ve üzeri	10.4286	2.52488	F		2.691
	Ortalama	10.6037		Sig		0.045
			*=0,05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.			
	Çocuk Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Çocuk Sayısı	Ortalama Farklılık	Sig.
Beklenti Riski	Çocuğum yok	10.7546	2.80283	1 çocuk	0.48264	0.366
				2 çocuk	1.25457*	0.000
				3 çocuk ve üzeri	1.22396*	0.020

1 çocuk	10.2719	2.61136	2 çocuk	0.77193	0.110
			3 çocuk ve üzeri	0.74132	0.404
2 çocuk	9.5000	2.95562	3 çocuk ve üzeri	-0.03061	1.000
				F	8.988
3 çocuk ve üzeri	9.5306	2.45884		Sig	0.000
Ortalama	10.3097				

*=0,05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde, yatırım riskine göre çocuk sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu ($F_{3,700} = 2.691$, $p < 0,05$) görülmektedir. Demografik faktörler incelendiğinde, çocuğu olmayan kişiler (Ort.=10.8825; SS= 2.96565) ile 2 çocuğu olan kişiler (Ort.=10.0949; SS= 3.40061) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Elde edilen bir diğer sonuç da çocuğu olan kişilerin yatırım risklerinin ortalamasının altında kaldığıdır. Yatırım riski açısından en yüksek risk ortalamasına sahip grup ise çocuğu olmayan kişilerdir. Beklenti riskine göre değerlendirme yapıldığında, demografik farklılıklar arasında anlamlı farklılık olduğu ($F_{3,700} = 8.988$, $p < 0,05$) tespit edilmektedir. Demografik değişkenlerden ise çocuğu olmayan bireyler (Ort.=10.7546; SS= 2.80283) ile 2 çocuğu olan bireyler (Ort.=9.5000; SS= 2.95562) ve 3 çocuğu olan bireyler (Ort.=9.5306; SS= 2.45884) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Tablodan elde edilen bir başka sonuç ise çocuğu olan bireylerin ortalamasının altında kaldığıdır. Bulgular değerlendirildiğinde, H_5 ve H_6 hipotezlerinin kabul edildiği görülmektedir. Yaş değişkeni yatırım ve beklenti riski ANOVA sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Yaş Değişkeni ANOVA Testi Sonuçları

	Yaş	Ortalama	Standart Sapma	Yaş	Ortalama Farklılık	Sig.
Yatırım Riski				28-37 Yaş	0.28893	0.781
	18-27 Yaş	11.0167	2.95337	38-47 Yaş	0.85102*	0.026
				48 Yaş ve üzeri	0.76880	0.107
	28-37 Yaş	10.7278	3.00345	38-47 Yaş	0.56210	0.318
				48 Yaş ve üzeri	0.47988	0.548
	38-47 Yaş	10.1657	3.17515	48 Yaş ve üzeri	-0.8222	0.996
					F	3.321
	48 Yaş ve üzeri	10.2479	3.07756		Sig	0.019
	Ortalama	10.6037				
						*=0,05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.
Beklenti Riski				28-37 Yaş	0.60135	0.130
	18-27 Yaş	11.1339	2.79083	38-47 Yaş	1.41389*	0.000
				48 Yaş ve üzeri	1.91075*	0.000
	28-37 Yaş	10.5325	2.74737	38-47 Yaş	0.81254*	0.031
				48 Yaş ve üzeri	1.30940*	0.000
	38-47 Yaş	9.7200	2.76813	48 Yaş ve üzeri	0.49686	0.419
					F	16.585
	48 Yaş ve üzeri	9.2231	2.60284		Sig	0.000
	Ortalama	10.3097				
						*=0,05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4'te, yatırım riski baz alındığında yaş faktörlerine göre anlamlı farklılık olduğu ($F_{3,700} = 3.321$, $p < 0,05$) görülmektedir. Yaş faktörüne göre bakıldığında ise 18-27 yaş aralığındaki bireyler (Ort.=11.0167; SS= 2.95337) ile 38-47 yaş aralığındaki bireyler (Ort.=10.1657; SS= 3.17515) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 18-27 ve 28-37 yaş aralığındaki kişilerin yatırım riskine göre ortalamasının üzerinde olduğu da görülmektedir. Beklenti riskine göre analiz gerçekleştirildiğinde, yaş faktörleri arasında anlamlı farklılık olduğu ($F_{3,700} = 16.585$, $p < 0,05$) görülmektedir. Faktörler incelendiğinde, 18-27 yaş aralığındaki bireyler (Ort.=11.1339; SS= 2.79083) ile 38-47 yaş aralığındaki bireyler (Ort.=9.7200; SS= 2.76813) ve 48 yaş ve üzerindeki kişiler (Ort.=9.2231; SS= 2.60284) arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca 28-37 yaş aralığındaki kişiler (Ort.=10.5325; SS= 2.74737) ile 38-47 yaş aralığındaki bireyler (Ort.= 9.7200; SS= 2.76813) ile 48 yaş ve üzerindeki bireyler (Ort.=

9.2231; SS= 2.60284) arasında anlamlı fark olduğu da tespit edilmiştir. 18-27 ve 28-37 yaş aralığındaki bireyler, beklenti riskine göre ortalamanın üzerindedir. Kurulan hipotezlerden H_7 ve H_8 kabul edilmiştir. Tablo 5'te, gelir durumu değişkeni yatırım ve beklenti riski ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Gelir Durumu Değişkeni ANOVA Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	Ortalama	Standart Sapma	Gelir Durumu	Ortalama Farklılık	Sig
Yatırım Riski	Gelirim yok	10.7622	3.07868	1-9.000 TL	-0.33291	0.942
				9.001-18.000 TL	0.56552	0.460
				18.001-27.000 TL	0.16034	0.989
				27.001 TL ve üzeri	-0.02348	1.000
	1-9.000 TL	11.1014	2.82398	9.001-18.000 TL	0.90473	0.222
				18.001-27.000 TL	0.49955	0.763
				27.001 TL ve üzeri	0.31573	0.965
	9.001-18.000 TL	10.1967	3.09814	18.001-27.000 TL	-0.40517	0.683
				27.001 TL ve üzeri	-0.58899	0.536
	18.001-27.000 TL	10.6019	3.09728	27.001 TL ve üzeri	-0.18382	0.988
27.001 TL ve üzeri	10.7857	2.99570		F	1.454	
				Sig	0.215	
Ortalama	10.6037		*=0.05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.			
	Gelir Durumu	Ortalama	Standart Sapma	Gelir Durumu	Ortalama Farklılık	Sig
Beklenti Riski	Gelirim yok	11.1339	2.82494	1-9.000 TL	0.47319	0.777
				9.001-18.000 TL	1.10707*	0.004
				18.001-27.000 TL	0.93133*	0.019
				27.001 TL ve üzeri	1.55823*	0.000
	1-9.000 TL	10.6667	2.74755	9.001-18.000 TL	0.63388	0.495
				18.001-27.000 TL	0.45814	0.762
				27.001 TL ve üzeri	1.08503	0.099
	9.001-18.000 TL	10.0328	2.84180	18.001-27.000 TL	-0.17574	0.972
				27.001 TL ve üzeri	0.45115	0.698
	18.001-27.000 TL	10.2085	2.82407	27.001 TL ve üzeri	0.62690	0.355
27.001 TL ve üzeri	9.5816	2.63960		F	5.609	
				Sig	0.000	
Ortalama	10.3097		*=0.05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.			

Tablo 5 incelendiğinde, yatırım riskine göre gelir durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı ($F_{4,699} = 1.454$, $p > 0.05$) gözlemlenmektedir. Beklenti riskine göre gerçekleştirilen analiz sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde ise gelir durumlarında anlamlı farklılık olduğu ($F_{4,699} = 5.609$, $p < 0.05$) tespit edilmektedir. Gelir durumu değişkenleri incelendiğinde ise geliri olmayan bireyler (Ort.=11.1339; SS= 2.82494) ile 9.001-18.000 TL geliri olanlar (Ort.=10.0328; SS= 2.84180), 18.001-27.000 TL geliri olanlar (Ort.=10.2085; SS= 2.82407) ve 27.001 TL ve üzeri geliri olan kişiler (Ort.=9.5816; SS= 2.63960) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Analizden elde edilen bir diğer sonuç ise beklenti riskine göre geliri olmayan kişiler ile 1-9000 TL geliri olan kişilerin ortalamasının üzerinde olduğudur. Bulgular incelendiğinde, H_9 hipotezinin reddedildiği ve H_{10} hipotezinin kabul edildiği görülmektedir. Meslek değişkeninin yatırım ve beklenti riski ANOVA sonuçları Tablo 6'da raporlanmıştır.

Tablo 6. Meslek Değişkeni ANOVA Testi Sonuçları

	Meslek	Ortalama	Standart Sapma	Meslek	Ortalama Farklılık	Sig
Yatırım Riski	Öğrenci	10.8864	2.92140	Akademik Personel	-0.02817	0.994
				İdari Personel	0.99801*	0.001
	Akademik Personel	10.9145	2.94899	İdari Personel	1.02618*	0.001
	İdari Personel	9.8883	3.24182	F		8.134
	Ortalama	10.6037		Sig		0.000
				*=0.05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.		
	Meslek	Ortalama	Standart Sapma	Meslek	Ortalama Farklılık	Sig
Beklenti Riski	Öğrenci	10.8598	2.81348	Akademik Personel	0.61626*	0.038
				İdari Personel	1.18024*	0.000
	Akademik Personel	10.2436	2.75394	İdari Personel	0.56398	0.088
	İdari Personel	9.6796	2.82053	F		10.407
	Ortalama	10.3097		Sig		0.000
				*=0.05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.		

Tablo 6’da yer alan bulgular incelendiğinde, yatırım riskine göre meslek değişkeninde anlamlı farklılıkların olduğu ($F_{2,701} = 8.134$ $p < 0.05$) görülmektedir. Meslek değişkeni incelendiğinde, öğrenciler (Ort.=10.8864; SS= 2.92140) ve idari personeller (Ort.=9.8883; SS= 3.24182) ile akademik personeller (Ort.=10.9145; SS= 2.94899) ve idari personeller arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öğrenciler ve akademik personeller yatırım riskine göre ortalamanın üzerindedir. Beklenti riskine göre de meslek değişkeninde anlamlı farklılık olduğu ($F_{2,701} = 10.407$ $p < 0.05$) görülmektedir. Meslek değişkeninde, öğrenciler (Ort.=10.8598; SS= 2.81348) ile akademik (Ort.=10.2436; SS= 2.75394) ve idari personeller (Ort.=9.6796; SS= 2.82053) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öğrencilerin beklenti riskine göre ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre H_{11} ve H_{12} hipotezleri kabul edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Finansal risk, bireylerin portföylerinde yaşanacak kayıp olasılıklarını ifade eden bir kavramdır. Kişilerin risk toleransları ile beklenen getirileri birbirinden farklı olup bu kavramlar yatırım kararlarını etkileme gücüne sahiptir. Bireylerin risk algıları sınıflandırıldığında; riskten kaçınan, riske karşı nötr ve riski seven yatırımcılar şeklinde üçe ayrılmaktadır. Beklenen getiri düzeyinin artması, kişilerin risk algısını da yükseltmektedir. Risk toleransı da kişilerin sahip olduğu demografik, psikolojik, dışsal ve birtakım diğer faktörlerin etkisiyle farklılaşmaktadır.

Çalışmanın amacı, kişilerin demografik faktörlerine göre yatırım ve beklenti riski açısından farklılıkların tespit edilmesini sağlamaktır. Ele alınan değişkenler; cinsiyet, medeni hal, çocuk sayısı, yaş, gelir durumu ve meslek şeklindedir. Çalışma kapsamında yatırım ve beklenti riski olmak üzere 5’er soru hazırlanmış ve online olarak katılımcılara yöneltilmiştir. Anket sonuçları incelendiğinde 704 yanıt alınmış ve demografik faktörlere göre dağılımlar çalışmada gösterilmiştir. Cinsiyet ve medeni hal açısından dengeli bir dağılım olduğu da ifade edilebilir. Yöntem olarak demografik değişkenler arasındaki farklılıkların tespiti amacıyla t testi ve ANOVA gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sonucunda, H_1 ve H_9 hipotezleri hariç tüm hipotezlerin kabul edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Sadece yatırım riski açısından cinsiyet ve medeni hal arasındaki farklılık görülmemiş ve bu iki faktör dışındaki tüm değişkenler arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Elde edilen sonuç, çalışmada kullanılan kriterlerin risk toleransında etkisi olduğu ve karar vermede ayırt edici özelliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu da demografik olarak hangi grupların risk seviyelerinin daha yüksek olduğudur. Bekar bireyler evlilerden daha yüksek düzeyde yatırım riski ve beklenti riski almışlardır. Bu durumun oluşmasındaki önemli sebeplerden birisi bekarların evlilere kıyasla daha az sorumluluk duymaları gösterilebilir. Diğer bir ifadeyle bekar kişiler kayıp yaşasalar bile kendilerine bağlı başka kişiler olmadığından daha fazla risk almaya çalışabilmektedir. Kadın ve erkek açısından yatırım riskinde anlamlı farklılık olmamasına karşın, beklenti riskinde kadınlar erkeklerden daha fazla risk almaktadır. Bu durumun oluşmasında kadınların gelecek zaman beklentilerinin erkeklere kıyasla daha farklı olması etkili olabilir. Ancak yatırım riskinde her iki cinsiyette de benzer sonuçlar çıkmıştır. Çocuğu olmayanların çocuğu olanlara kıyasla hem yatırım hem de beklenti riski açısından daha fazla risk almaya istekli oldukları belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasında yine sorumluluk alma içgüdüünün etkili olabileceği düşünülmektedir. Gençler orta yaşlı bireylere kıyasla her iki risk türünde de daha fazla risk almaya isteklidir. Bireylerin yaşları ilerledikçe beklenti ve yatırım riskleri azalmaktadır. Gençlerin bu noktada hayatın başında olmaları ve yaşamlarını idame ettirecek garanti ücretlerinin kısıtlı olması, gençleri daha fazla risk almaya yönlendireceği düşünülmektedir. Gelir arttıkça yatırım riski açısından katılımcılar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulgulanmıştır. Bu durumun aksine beklenti riski açısından geliri olmayanların daha fazla risk aldıkları, gelir düzeyi arttıkça beklenti riskinin azaldığı belirlenmiştir. Gelir artışının bireyleri daha güvenli ve muhafazakâr kararlar almaya ittiği görülmektedir. Öğrenci ve akademisyenlerin idari personele göre daha fazla yatırım

riski almaya niyetli oldukları tespit edilmiştir. Bunun yanında beklenti riski açısından öğrenciler hem akademik hem de idari personellerden daha fazla risk almaya isteklidir. Bu durumun oluşmasında yaş faktörünün etkili olduğu düşünülmektedir.

Bireylerin sahip olduğu demografik faktörlerin risk algısındaki etkisinin ortaya konulduğu bu çalışmada, kişiler arası anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiş ve raporlanmıştır. Daha sonra gerçekleştirilecek çalışmalarda, mevcut soruların farklı gruplara uygulanması ve bu çalışmadan elde edilen bulgular ile karşılaştırılması değerli araştırmacılara öneri olarak sunulmaktadır.

Ek Bilgiler/Yazar Beyanları

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı	Bu çalışma için Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu Etik Kurulu'ndan 124885 sayılı ve 06.04.2023 tarihli etik kurul izni alınmıştır.
Çıkar Çatışması	Yazar(lar) açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Teşekkür veya Destek Beyanı	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Yazar 1'in makaleye katkısı %50; Yazar 2'nin makaleye katkısı %50'dir.

Kaynakça

- Aarøe, L., & Petersen, M. B. (2013). Hunger games: fluctuations in blood glucose levels influence support for social welfare. *Psychological Science, 24*(12), 2550-2556. <https://doi.org/10.1177/0956797613495244>
- Anbar, A., & Melek, E. (2010). An empirical investigation for determining of the relation between personal financial risk tolerance and demographic characteristic. *Ege Akademik Bakış Dergisi, 10*(2), 503-522.
- Bajo, E., Barbi, M., & Sandri, S. (2015). Financial literacy, households' investment behavior, and risk propensity. *Journal of Financial Management, Markets and Institutions, 3*(1), 157-174.
- Baker, H. K., & Haslem, J. A. (1974). Toward the development of client-specified valuation models. *The Journal of Finance, 29*(4), 1255-1263. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1974.tb03102.x>
- Bayar, Y., Sezgin, H. F., Öztürk, Ö. F., & Şaşmaz, M. Ü. (2020). Financial literacy and financial risk tolerance of individual investors: Multinomial logistic regression approach. *SAGE Open, 10*(3). <https://doi.org/10.1177/2158244020945717>
- Bernheim, B. D., Skinner, J., & Weinberg, S. (2001). What accounts for the variation in retirement wealth among us households?. *American Economic Review, 91*(4), 832-857. <https://doi.org/10.1257/aer.91.4.832>
- Caldú, X., & Dreher, J.-C. (2009). Gonadal steroid hormones' influence on reward and decision-making processes. In J.-C. Dreher, & L. Tremblay (Ed.) *Handbook of Reward and Decision Making* (pp. 307-334). <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-374620-7.00014-5>
- Cesarini, D., Dawes, C. T., Johannesson, M., Lichtenstein, P., & Wallace, B. (2009). Genetic variation in preferences for giving and risk taking. *Quarterly Journal of Economics, 124*(2), 809-842. <https://doi.org/10.1162/qjec.2009.124.2.809>
- Cesarini, D., Johannesson, M., Lichtenstein, P., Sandewall, Ö., & Wallace, B. (2008). *Is financial risk-taking behavior genetically transmitted?*. IFN Working Paper No 765, Research Institute of Industrial Economics.
- Cesarini, D., Johannesson, M., Lichtenstein, P., Sandewall, Ö., & Wallace, B. (2010). Genetic variation in financial decision-making. *The Journal of Finance, 65*(5), 1725 - 1754. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2010.01592.x>
- Chang, C.-C., Devaney, S. A., & Chiremba, S. T. (2004). Determinants of subjective and objective risk tolerance. *Journal of Personal Finance, 3*(3), 53-67.
- Charness, G., & Gneezy, U. (2012). Strong evidence for gender differences in risk taking. *Journal of Economic Behavior & Organization, 83*(1), 50-58. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2011.06.007>
- Chaumet, G., Taillard, J., Sagaspe, P., Pagani, M., Dinges, D. F., Pavy-Le-Traon, A., Bareille, M.-P., Rascol, O., & Philip, P. (2009). Confinement and sleep deprivation effects on propensity to take risks. *Aviation, Space, and Environmental Medicine, 80*(2), 73-80. <https://doi.org/10.3357/ASEM.2366.2009>
- Chen, H., & Volpe, R. P. (2002). Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial Services Review, 11*(3), 289-307.
- Coates, J. M., Gurnell, M., & Sarnyai, Z. (2010). From molecule to market: steroid hormones and financial risk-taking. *Philosophical Transactions of The Royal Society B: Biological Sciences, 365*(1538), 331-343. <https://doi.org/10.1098/rstb.2009.0193>
- Cohn, R. A., Lewellen, W. G., Lease, R. C., & Schlarbaum, G. G. (1975). Individual investor risk aversion and investment portfolio composition. *The Journal of Finance, 30*(2), 605-620. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1975.tb01834.x>

- Dickason, Z., & Ferreira, S. J. (2018). The effect of age and gender on financial risk tolerance of South African investors. *Investment Management and Financial Innovations*, 15(2), 96-103. [http://doi.org/10.21511/imfi.15\(2\).2018.09](http://doi.org/10.21511/imfi.15(2).2018.09)
- Diñç Aydemir, S., & Aren, S. (2017). Do the effects of individual factors on financial risk-taking behavior diversify with financial literacy?. *Kybernetes*, 46(10), 1706-1734. <https://doi.org/10.1108/k-10-2016-0281>
- Dohmen, T., Falk, A., Huffman, D., Sunde, U., Schupp, J., & Wagner, G. G. (2011). Individual risk attitudes: Measurement, determinants, and behavioral consequences. *Journal of The European Economic Association*, 9(3), 522-550. <https://doi.org/10.1111/j.1542-4774.2011.01015.x>
- Durmuşkaya, S., & Kavas, Y. (2018). Akademik gelişim ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin tespiti üzerine bir araştırma, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 25(3), 925-939. <https://doi.org/10.18657/yonveek.441375>
- Erkan, M. K., & Kavas, Y. B. (2022). Hormones and financial decision making processes. In Ş. Karabulut (Ed.), *Developments in financial and economic fields at the national and global scale* (pp. 185-200). Gazi Kitabevi.
- Faff, R., Mulino, D., & Chai, D. (2008). On the linkage between financial risk tolerance and risk aversion. *Journal of Financial Research*, 31(1), 1-23. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6803.2008.00229.x>
- Finke, M. S., & Huston, S. J. (2003). The brighter side of financial risk: Financial risk tolerance and wealth. *Journal of Family and Economic Issues*, 24(3), 233-256. <https://doi.org/10.1023/A:1025443204681>
- Fisher, P. J., & Yao, R. (2017). Gender differences in financial risk tolerance. *Journal of Economic Psychology*, 61, 191-202. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2017.03.006>
- Gendle, M. H., Flashburg, A. G., Higgins, K. L., & Oristian, K. M. (2015). Low total cholesterol levels and performance on the IOWA Gambling Task. *Journal of North Carolina Academy of Science*, 131(2), 19-24.
- Gibson, R. J., Michayluk, D., & Van De Venter, G. (2013). Financial risk tolerance: An analysis of unexplored factors. *Financial Services Review*, 22, 23-50.
- Gilliam, J., Dass, M., Durband, D. B., & Hampton, V. (2010). The role of assertiveness in portfolio risk and financial risk tolerance among married couples. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 21(1), 53-67.
- Grable, J. E. (2000). Financial risk tolerance and additional factors that affect risk taking in everyday money matters. *Journal of Business and Psychology*, 14(4), 625-630. <https://doi.org/10.1023/A:1022994314982>
- Grable, J. E., & Lytton, R. H. (1999). Assessing financial risk tolerance: do demographic, socioeconomic, and attitudinal factors work. *Family Relations And Human Development/Family Economics And Resource Management Biennial*, 3(1), 80-88.
- Grable, J., & Lytton, R. H. (1999). Financial risk tolerance revisited: The development of a risk assessment instrument. *Financial Services Review*, 8(3), 163-181. [https://doi.org/10.1016/S1057-0810\(99\)00041-4](https://doi.org/10.1016/S1057-0810(99)00041-4)
- Grable, J., Lytton, R. H., O'neill, B., Joo, S.-H., & Klock, D. (2006). Risk tolerance, projection bias, vividness, and equity prices. *The Journal of Investing*, 15(2), 68-74. <https://doi.org/10.3905/joi.2006.635632>
- Guiso, L., Jappelli, T., & Terlizzese, D. (1996). Income risk, borrowing constraints, and portfolio choice. *The American Economic Review*, 158-172.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Gutter, M. S., Fox, J. J., & Montalto, C. P. (1999). Racial differences in investor decision making. *Financial Services Review*, 8(3), 149-162. [https://doi.org/10.1016/S1057-0810\(99\)00040-2](https://doi.org/10.1016/S1057-0810(99)00040-2)
- Hallahan, T. A., Faff, R. W., & McKenzie, M. D. (2004). An empirical investigation of personal financial risk tolerance. *Financial Services Review-Greenwich*, 13(1), 57-78.
- Hamarat, E., Thompson, D., Zabrocky, K. M., Steele, D., Matheny, K. B., & Aysan, F. (2001). Perceived stress and coping resource availability as predictors of life satisfaction in young, middle-aged, and older adults. *Experimental Aging Research*, 27(2), 181-196. <https://doi.org/10.1080/036107301750074051>
- Harrison, Y., & Horne, J. A. (2000). The impact of sleep deprivation on decision making: a review. *Journal of Experimental Psychology Applied*, 6(3), 236-249. <https://doi.org/10.1037/1076-898x.6.3.236>
- Hartog, J., Ferrer-I-Carbonell, A., & Jonker, N. (2002). Linking measured risk aversion to individual characteristics. *Kyklos*, 55(1), 3-26. <https://doi.org/10.1111/1467-6435.00175>
- Hendrawaty, E., Irawati, N., & Sadalia, I. (2020). Financial literacy, demographic differences and financial risk tolerance level: A case study. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 9(M), 187-201.
- Hinz, R. P., McCarthy, D. D., & Turner, J. A. (1996). *Are women conservative investors? Gender differences in participant-directed pension investments*. Wharton Pension Research Council Working Papers No 578.
- Irwin, C. E., Jr. (1993). Adolescence and risk taking: How are they related. In N. J. Bell & R. W. Bell (Eds.), *Adolescent risk taking* (pp. 7-28). Sage Publications.

- Jia, H., & Lubetkin, E. I. (2020). Life expectancy and active life expectancy by marital status among older U.S. adults: Results from the U.S. Medicare Health Outcome Survey (HOS). *SSM - Population Health*, 12. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2020.100642>.
- Jianakoplos, N. A., & Bernasek, A. (1998). Are women more risk averse?. *Economic Inquiry*, 36(4), 620-630. <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.1998.tb01740.x>
- Kannadhasan, M. (2015). Retail investors' financial risk tolerance and their risk-taking behaviour: The role of demographics as differentiating and classifying factors. *IIMB Management Review*, 27(3), 175-184. <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2015.06.004>
- Kavas, Y. B., & Erkan, M. K. (2022). Bireysel yatırımcıların finansal okuryazarlık ve finansal risk alma toleransı. *EKEV Akademi Dergisi*, 89, 379-399. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6346373>
- Kavas, Y. B., Tunçer, E., Çoban, M. N., & Erkan, M. K. (2022). Duygusal yeme bozukluklarının ve vücut kütle indeksinin finansal risk alma davranışları üzerine etkisi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 432-449. <https://doi.org/10.11616/asbi.1088097>
- Kraten, M. (2016). Incorporating financial risk tolerance research into the financial planning process. *Journal of Financial Planning*, 29(10), 54-61.
- Kuhnen, C. M., & Chiao, J. Y. (2009). Genetic determinants of financial risk taking, *Plos One*, 4(2), e4362. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0004362>
- Kuhnen, C. M., & Knutson, B. (2005). The neural basis of financial risk taking. *Neuron*, 47(5), 763-770. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2005.08.008>
- Lamotte, M., & Droit-Volet, S. (2017). Aging and time perception for short and long durations: A question of attention?, *Timing & Time Perception*, 5(2), 149-167.
- Lejuez, C. W., Read, J. P., Kahler, C. W., Richards, J. B., Ramsey, S. E., Stuart, G. L., Strong, D. R., & Brown, R. A. (2002). Evaluation of a behavioral measure of risk taking: the Balloon Analogue Risk Task (BART). *Journal of Experimental Psychology Applied*, 8(2), 75-84. <https://doi.org/10.1037//1076-898x.8.2.75>.
- Li, J., Li, Q., & Wei, X. (2020). Financial literacy, household portfolio choice and investment return. *Pacific-Basin Finance Journal*, 62, 101370. <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2020.101370>
- McInish, T. H. (1982). Individual investors and risk-taking. *Journal of Economic Psychology*, 2(2), 125-136. [https://doi.org/10.1016/0167-4870\(82\)90030-7](https://doi.org/10.1016/0167-4870(82)90030-7)
- Montford, W., & Goldsmith, R. E. (2016). How gender and financial self-efficacy influence investment risk taking. *International Journal of Consumer Studies*, 40(1), 101-106. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12219>
- Mudzingiri, C., Muteba Mwamba, J. W., & Keyser, J. N. (2018). Financial behavior, confidence, risk preferences and financial literacy of university students. *Cogent Economics & Finance*, 6(1), 1512366. <https://doi.org/10.1080/23322039.2018.1512366>
- Nakip, M. (2006). *Pazarlama araştırmaları teknikler ve (SPSS destekli) uygulamalar - 2. Cilt*. Seçkin Yayıncılık.
- Nofsinger, J. R., & Shank, C. A. (2019). Deep sleep: The impact of sleep on financial risk taking. *Review of Financial Economics*, 37(1), 92-105. <https://doi.org/10.1002/rfe.1034>
- Orquin, J. L., & Kurzban, R. (2016). A meta-analysis of blood glucose effects on human decision making. *Psychological Bulletin*, 142(5), 546-567. <https://doi.org/10.1037/bul0000035>
- Pompian, M. M. (2011). *Behavioral finance and wealth management: How to build investment strategies that account for investor biases*. John Wiley & Sons.
- Purnamasari, K. I. (2014). The impact of family relationship, gender, and financial knowledge on financial risk tolerance. *Jurnal Manajemen Internasional*, 1-15.
- Raheja, S., & Dhiman, B. (2017). Does investor personality determine their risk tolerance. *International Journal of Engineering Technology, Management and Applied Sciences*, 5(7), 439-448.
- Ranabir, S., & Reetu, K. (2011). Stress and hormones. *Indian Journal of Endocrinology and Metabolism*, 15(1), 18-22. <https://doi.org/10.4103%2F2230-8210.77573>
- Riemer, M., Wolbers, T., & Van Rijn, H. (2021). Age-related changes in time perception: The impact of naturalistic environments and retrospective judgements on timing performance. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 74(11), 2002-2012. <https://doi.org/10.1177%2F17470218211023362>
- Rivera, L. F. S., & Gouveia, A. (2021). Neurotransmitters and Hormones in Human Decision-Making. In Gargiulo, P.Á., Mesones Arroyo, H.L. (Ed.) *Psychiatry and Neuroscience Update*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-61721-9_15

- Rolison, J. J., Hanoch, Y., Wood, S., & Liu, P. J. (2014). Risk-taking differences across the adult life span: a question of age and domain. *The Journals of Gerontology. Series B, Psychological Sciences and Social Sciences*, 69(6), 870-880. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbt081>
- Ryack, K. (2011). The impact of family relationships and financial education on financial risk tolerance. *Financial Services Review*, 20(3), 181-193
- Shao, R., & Lee, T. M. C. (2014). Aging and risk taking: Toward an integration of cognitive, emotional, and neurobiological perspectives. *Neuroscience and Neuroeconomics*, 3, 47-62. <https://doi.org/10.2147/NAN.S35914>
- Slovic, P. (1999). Trust, emotion, sex, politics, and science: Surveying the risk-assessment battlefield. *Risk Analysis*, 19(4), 689-701. <https://doi.org/10.1023/a:1007041821623>
- Sulaiman, E. K. (2012). An empirical analysis of financial risk tolerance and demographic features of individual investors. *Procedia Economics and Finance*, 2, 109-115. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(12\)00070-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(12)00070-6)
- Sweet, M. M. (2013). *A quantitative study examining the relationship between demographic factors and financial risk tolerance*. Northcentral University.
- Tchanturia, K., Liao, P. C., Uher, R., Lawrence, N., Treasure, J., & Campbell, I. C. (2007). An investigation of decision making in anorexia nervosa using the Iowa Gambling Task and skin conductance measurements. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 13(4), 635-641. <https://doi.org/10.1017/s1355617707070798>
- Van Den Bos, R., Homberg, J., & De Visser, L. (2013). A critical review of sex differences in decision-making tasks: Focus on The Iowa Gambling Task. *Behavioural Brain Research*, 238, 95-108. <https://doi.org/10.1016/j.bbr.2012.10.002>
- Venkatraman, V., Chuah, Y. M. L., Huettel, S. A., & Chee, M. W. L. (2007). Sleep deprivation elevates expectation of gains and attenuates response to losses following risky decisions. *Sleep*, 30(5), 603-609. <https://doi.org/10.1093/sleep/30.5.603>
- Venkatraman, V., Huettel, S. A., Chuah, L. Y. M., Payne, J. W., & Chee, M. W. L. (2011). Sleep deprivation biases the neural mechanisms underlying economic preferences. *Journal of Neuroscience*, 31(10), 3712-3718. <https://doi.org/10.1523/jneurosci.4407-10.2011>
- Wang, H., & Hanna, S. D. (1997). Does risk tolerance decrease with age?. *Financial Counseling and Planning*, 8(2), 27-31.
- Wang, X.-T., & Dvorak, R. D. (2010). Sweet future: fluctuating blood glucose levels affect future discounting. *Psychological Science*, 21(2), 183-188. <https://doi.org/10.1177/0956797609358096>
- Wong, A., & Carducci, B. (2013). Does personality affect personal financial risk tolerance behavior?. *IUP Journal of Applied Finance*, 19(3), 5.
- Xue, R., Gepp, A., O'Neill, T., Stern, S., & Vanstone, B. J. (2019). Financial literacy and financial decision-making: the mediating role of financial concerns. *The 10th Financial Markets & Corporate Governance Conference: Capital Markets, Sustainability and Disruptive Technologies*.
- Zetterdahl, E., & Hellström, J. (2015). Ladies and gentlemen: Gender identity and financial risk-taking. *Umea Economic Studies*, 905, 1-46.

EK 1: Çalışma Kapsamında Yer Alan Sorular

YATIRIM RİSKİ	<p>1) Birikiminizin 50.000 TL' sini riskli bir yatırım aracında değerlendirmeniz tavsiye edildi. Bu yatırıma ayırdığımız paranın önümüzdeki iki yıl içinde %50 ihtimalle 150.000 TL olacağı ya da %50 ihtimalle 5.000 TL' ye düşeceği bilgisine sahipsiniz. Böyle bir yatırımı tercih etme dereceniz nedir?</p>	<p>Kesinlikle Tercih Etmem ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 Kesinlikle Tercih Ederim</p>
	<p>2) Piyango bileti aldınız ve biletinize 1.000.000 TL ikramiye çıktığını öğrendiniz. Tüm paranızla aşağıdaki seçeneklerden hangisine yatırım yaparsınız?</p>	<p>☐ Hiç riske girmedim. Yıllık 20.000 TL vadeli mevduat faiziyle yetinirdim. ☐ Biraz riske girip yatırım fonu alırdım. Yıllık 40.000 TL kazanma veya 10.000 TL kaybetme seçeneğini düşünürdüm. ☐ Biraz daha riskte girip hisse senedi portföyüne yatırım yapardım. Yıllık 100.000 TL kazanma veya 40.000 TL kaybetme seçeneğini düşünürdüm. ☐ Kripto para alırdım. Yıllık 400.000 TL kazanma ya da 250.000 TL kaybetme seçeneğini düşünürdüm.</p>
	<p>3) En yakın arkadaşınız kendisinin de katıldığı yeni çıkan bir uygulamadan bahsetti. Uygulamaya ilk girişte 5.000 TL yatırmak ve sistemde en az 25 gün kalmak gerekiyor. Bu süre zarfında her gün 200 TL kazanıyorsunuz fakat toplam parayı ancak 25. gün sonunda sistemden çekebiliyorsunuz. Böyle bir yatırımı tercih etme dereceniz nedir?</p>	<p>Kesinlikle Tercih Etmem ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 Kesinlikle Tercih Ederim</p>
	<p>4) Bir hisse senedine 10.000 TL yatırım yaptınız ve üç gün sonra yatırım tutarınızın 12.000 TL olduğunu gördünüz. Ek olarak 20.000 TL daha eklediniz ve yine üç gün sonra yatırımınızın toplam tutarının 40.000 TL olduğunu gördünüz. Böyle bir durumda aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?</p>	<p>☐ Hesaptaki tüm parayı çekerim. ☐ Birikiminim %25'ini daha bu yatırımda değerlendiririm. ☐ Birikiminim %60'ını daha bu yatırımda değerlendiririm. ☐ Birikimlerimin tamamını bu yatırımda değerlendiririm.</p>
	<p>5) İşsiz kaldığınız bir dönemde son birikiminiz olan 10.000 TL ile bir yatırım yapmaya karar verdiniz. Aşağıdaki yatırım seçeneklerinden hangisi sizin için en uygundur?</p>	<p>☐ Kesin olarak 2.000 TL getiri sağlayabileceğim bir yatırımı tercih ederim. ☐ En iyi ihtimalle 3.000 TL kazanacağım, en kötü ihtimalle 2.000 TL kaybedeceğim bir yatırımı tercih ederim. ☐ En iyi ihtimalle 6.000 TL kazanacağım, en kötü ihtimalle 5.000 TL kaybedeceğim bir yatırımı tercih ederim. ☐ En iyi ihtimalle 9.000 TL kazanacağım, en kötü ihtimalle 8.000 TL kaybedeceğim bir yatırımı tercih ederim.</p>

BEKLENTİ RİSKİ	<p>6) Bir yarışma programında size 30.000 TL kazanabileceğiniz bir soru soruldu. Seçeneklerden doğru olanı seçerseniz 30.000 TL kazanacaksınız ve bir sonraki 60.000 TL'lik soruyu da görebileceksiniz. Yarışmadan cevap vermeden çekilirseniz 15.000 TL kazanacaksınız. Ancak yanlış cevap verirseniz 2.000 TL kazanacaksınız. Soruya cevap verme dereceniz nedir?</p>	<p>Kesinlikle Cevap Vermem ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 Kesinlikle Cevap Veririm</p>
	<p>7) Arkadaşınızla doğruluğundan büyük olasılıkla emin olduğunuzu düşündüğünüz bir durum için iddiaya girmek üzeresiniz. Aşağıdaki seçeneklerden hangisini bahse koyarsınız?</p>	<p>☐ Böyle bir iddiaya girmem. ☐ Maaşımın %25'sini iddiaya koyarım ☐ Maaşımın %60'ını iddiaya koyarım ☐ Maaşımın tamamını iddiaya koyarım</p>
	<p>8) Kazanma ihtimalinizin %50 olduğu bir zar oyununda eğer kazanırsanız koyduğunuz paranın iki katını elde edersiniz. Ancak eğer kazanamazsanız koyduğunuz paranın tamamını kaybedersiniz. Aşağıdaki seçeneklerden hangisini bahse koyarsınız?</p>	<p>☐ Böyle bir iddiaya girmem ☐ Maaşımın %25'sini iddiaya koyarım ☐ Maaşımın %60'ını iddiaya koyarım ☐ Maaşımın tamamını iddiaya koyarım</p>
	<p>9) Eski çalıştığınız kuruma 1.000.000 TL manevi tazminat davası açtınız. Avukatınız davanın ortalama iki yıl süreceğini ve kazanma ihtimalinizin %50 olduğunu size ilettiler. Karşı tarafın uzlaşma istediğinde bulunması durumunda aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?</p>	<p>☐ Davalı taraf 200.000 TL vermeyi teklif ederse davadan vazgeçebilirim. ☐ Davanın sonuçlanması ile 1.000.000 TL alacağımı düşünerek davanın sonuçlanmasını beklerim.</p>
	<p>10) Arkadaşınızın 50 TL vererek aldığı kazı kazan bileteninden 5.000 TL kazandığına şahit oldunuz. Böyle bir durumda sizin de kazı kazan olarak şansınızı deneme dereceniz ne olurdu?</p>	<p>Kesinlikle Tercih Etmem ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 Kesinlikle Tercih Ederim</p>